

Svogerslev lokalhistoriske forening

Svend Aage Jensens erindringer (1940), Skrevet oktober 2014 – januar 2016.

Jeg er næst yngste barn af Laura Kirstine, født Hansen, og Jens Frederik Jensen, som fra 1926, boede på et husmandssted på Niels Frederiksens Vej 22, Kornerup, 4000 Roskilde. Det hed ikke Niels Frederiksens Vej fra starten, men husmandsrækken eller blot "rækken".

Der var syv børn, fem drenge og to piger. Det vil sige, engang i starten af 1930'erne blev der født en pige, som døde kort efter fødslen.

Husmandsstedet var et såkaldt statshusmandsbrug, dvs. staten gav dengang billige lån til oprettelse af disse statshusmandsbrug. Udstykningen af de 13 husmandssteder var på Kornerupgårds jord.

På trods af de temmelig små kår der eksisterede på stedet, havde jeg en god og harmonisk opvækst. Det er ikke før efter teenage årene jeg fandt ud af, at det var lidt småt med pengene. Det må være fordi vores behov ikke var så stort. Vi fik hvad vi havde brug for, og vi vidste ikke så meget om at behovet kunne være større. Behovet blev så større, da vi selv begyndte at tjene penge.

Beliggenheden kan næsten ikke være bedre, tæt på Svogerslev Sø, omgivet af enge og åer. Vi har mange gange hørt, når vi havde besøg, at "det er da en smuk udsigt I har" eller noget lignende. Vi, som levede der til dagligt var jo vant til udsigten, så vi så den ikke på samme måde, som folk der kom på besøg.

Der var kun 12 tønder land (6 hektar). Så det var ikke så nemt at få det til at give til dagen og vejen. Der var nogle der havde større talent, evne eller held til at få noget ud af det end andre. Mine brødre Henrik, Bent og Eivind har beskrevet stedet mere udførligt i deres

Svogerslev lokalhistoriske forening

"Erindringer fra Kornerup". Findes på hjemmesiden.

<http://www.wretlind.dk/jensen/historier.htm>

Her kan vi se, hvor husmandsstedet ligger i forhold til Svogerslev Sø. Det er gården til venstre, og markerne gik næsten helt op til nordenden af søen. Søen er omgivet af vådområder med tækkerør. Lige nedenfor huset ses en lille skov.

Vi fik som børn og halvstore knægte en masse tid til at gå i hele området. Fiskeri med medestang, sejlads med en fladbundet pram, osv. Helt ufarligt har det nok ikke været, men sjovt var det.

1940 – 1947

Jeg er født 2. januar 1940, altså før krigen kom til Danmark. Ifølge mine ældre søskende skete det i en vældig snestorm, altså min fødsel, ikke krigen. Mor fødte altid hjemme. Så far skulle med kane ud for at hente jordemoderen, og de væltede vist flere gange undervejs. Men hun kom dog frem, og jeg kom planmæssigt til verden. Mine ældre søskende blev sendt over til naboen, mens det stod på. Der fik de margarinemadder, har de senere lettere bebrejdede fortalt.

I sagens natur kan jeg ikke huske så meget fra de første år. Et par ting har dog gjort indtryk på mig. Jeg husker et slagsmål mellem to af mine ældre brødre. Hvem af dem det var, kan jeg ikke huske. Det har nok ikke været så slemt, men på mig virkede det voldsomt, som om det var rigtig alvorligt. En anden episode var da jeg var fem år, det var den 5. maj 1945, Danmarks befrielse. Vi stod ude i gården, Dannebrog var hejst, og oppe

Svogerslev lokalhistoriske forening

på Skvatbrinken kunne vi se, at Marius Petersen var i gang med det samme. Men flagsnoren må have været mør, så den knækkede midt i processen. Men der gik ikke lang tid, så var flagstangen lagt ned, en ny snor sat i, og flaget sat op. Nu havde det ligget i skuffen i 5 år, mens tyskerne var på besøg, så nu var det en glædens dag.

Enkelte andre ting er også svagt i erindringen fra de år, men ikke noget jeg kan sætte ord på lige nu.

1947 – 1954

Jeg begyndte at gå i skole i foråret 1947. Skoleåret gik på den tid og det sted fra april til april. Jeg begyndte i den gamle skole i Kornerup. Det var ikke "den stråtækte", men det kunne den godt have været. Vi var fire elever der startede det år, Elva, Karin, Mogens og jeg. I løbet af de syv år kom der et par stykker mere. Det var Birgitte og Poul. (Vi kaldte ham Tøse Poul, børn er jo ondskabsfulde). De tre første år gik jeg i Kornerup, de sidste fire år i Svogerslev. I Kornerup gik jeg kun hver anden dag om vinteren. Jeg startede i første klasse hos den gamle lærerinde, sådan én af dem med knold i nakken. Men der kom ret hurtigt en ung lærerinde, Frk. Madsen. Hende og jeg kom godt ud af det. Der var andet end terperi i undervisningen. Vi syede motiver på et kort, fortrykt og med huller til at sy i. Vi havde også op til jul en slags rollespil. Vi optrådte i gymnastiksalen i Svogerslev. Jeg havde fået rollen som en radioreporter. Mikrofonen skulle holdes højt, fik jeg at vide hele tiden. Men den sank automatisk ned på maven. Det er hvad jeg husker om det, handlingen har jeg glemt alt om.

Svogerslev Skole, nu kaldet Sct. Andreasskolen, bygget år 1900.

Det gælder dog kun bygningen med karnappen i højre side af billedet. Gymnastiksalen, forrest tv. er kommet til senere, bygget omkring 1950, og den store bygning tv. var der ikke da jeg gik i skole.

Svogerslev lokalhistoriske forening

Vi havde de almindelige fag den gang, regning (ikke matematik), dansk, religion, sang. Vist også geografi, eller også var det ikke før jeg kom til Svogerslev skole. Her kom der også en smule historie på programmet, og også lidt fysik. Vi spillede også håndbold en sjælden gang i mellem. Det var i det hele taget lidt mere alsidig undervisning i Svogerslev. Men der var kun én lærer til det hele, så han kunne vel heller ikke være god til alt. Han boede sammen med sin kone i den anden ende af den bygning, hvor klasseværelset var.

Læreren i Svogerslev hed S. Bondrup Hansen. S'et stod for Sofus, men han brød sig ikke om det navn. Han blev sur hvis vi kaldte ham det, så det gjorde vi selvfølgelig ikke, når han hørte det. Han var en hvidhåret herre, så han så ret gammel ud. Men han har sikkert ikke været så gammel alligevel. Han levede i hvert fald et godt stykke tid efter jeg havde forladt skolen. Én af hans kæpheste var, at vi til hver dag skulle lære et salmevers udenad. Dengang forekom det at være spild af tid, men har sikkert været udmærket til at lære udenad. Det kan vi jo tit komme ud for som en praktisk foranstaltning i andre sammenhænge. Vi skulle også synge morgensang hver dag, med efterfølgende fadervor. Så stod han med foldede hænder og lukkede øjne oppe ved kateteret og fremsagde fadervor med os elever andægtigt lyttende. Jeg tror roligt man kan sige, at undervisningen var ret mangelfuld. Men vi må dog have lært noget, da vi alle har klaret os rimeligt. Der er selvfølgelig kommet meget viden til efter konfirmationen.

Mens jeg gik i skole, havde jeg et job med at køre rundt i sognet og sælge ugeblade. Det var Hjemmet og Familiejournalen og hvad der ellers fandtes den gang. Og op til jul kunne folk bestille julehæfter, til levering før jul. "Ved Julelampens Skær", "Knold og Tot" og den slags. Det var et ret interessant arbejde. Og jeg tjente også lidt penge.

Landbruget deltog jeg så lidt som muligt i. Men i spidsbelastningsperioderne var jeg nødt til at hjælpe. Det værste var at hakke roer, dvs. udtynding og ukrudtsfjernning. Derimod var høsten god at deltage i. Det foregik med selvbinder, med tre heste for. Og et tærskværk, som blev købt i fællesskab, og så gik det på omgang, og husmændene hjalp hinanden. Mellem Svogerslev sø og Buesøen løb der en å, som far havde opgaven med at rense for siv og åkander. Det gav lidt ekstra penge. Det foregik fra en fladbundet pram. Far havde lavet en slags le. Det var et almindeligt leblad, men sat på et langt skaft. Derved kunne vi nå bunden af åen fra båden, og skære alt væk, som voksede i åen. Det skulle skabe bedre gennemstrømning. Det var også interessant at være med til. Så kom mor ned til os med en kurv med kaffe og kage eller sigtebrød. Det samme skete når vi høstede.

Svogerslev lokalhistoriske forening

En overgang fik de den ide at dyrke grønne bønner på kontrakt med en konservesfabrik. Det stod vist på et par år eller tre. Vi plukkede og sorterede bønner til vi var blå i hovederne i den periode hvor de var klar. Det skete også for at få ekstra penge til husholdningen.

Nogle gange kom der en bil fra København med nogle folk. Det var tante Karen, hendes datter Else og hendes to piger. De hed Hanne og Lene, tror jeg nok. Familieforholdet har jeg aldrig fået helt rede på. Det var mors familie, men hvis tante Karen var, har jeg ikke styr på. Men disse københavnerbesøg husker jeg især, fordi de medbragte nogle helt usandsynligt lækre konditorkager. Sådan noget var vi jo slet ikke vant til, så det var bare godt.

1954 – 1959

I april 1954 sluttede skolen for min årgang, og vi blev konfirmeret. Det foregik i Svogerslev Kirke, og det var jo en stor dag. Masser af telegrammer, også en del penge og gaver. Dagen blev lidt kedelig senere på eftermiddagen, fordi alle farbrødrene satte sig og spillede kort. Jeg husker at jeg følte mig lidt overset. Det skulle jo være mig det handlede om. Så var der andendagsgilde. Det var de, som ikke havde været med til konfirmationen på dagen, men som havde givet penge eller gaver. Blå mandag var der ikke noget der hed den gang.

Konfirmationen var sidst i april, og den 1. maj 1954 kom jeg i lære hos købmanden i Svogerslev, han hed Jens Valdemar Petersen, forkortet: J. Vald. Petersen. Det var en såkaldt blandet landhandel, og det var en blandet landhandel. Foruden de almindelige kolonialvarer havde vi foderstoffer, kul og koks, petroleum, spegesild i en tønde i kælderen osv. Jeg lærte at lukke poser på den gammeldavs maner. Og sno kræmmerhuse til potaske, hjortetaksalt og den slags. Mange ting havde vi "i løs vægt". Nu om stunder er det hele færdigpakket når det kommer til butikkerne. Det var selvfølgelig ikke selvbetjening. Vi skulle spørge kunderne hvad de ville have. Det resulterede tit i, at vi skulle gå de samme steder hen efter næste vare, fordi de kun nævnte én ting ad gangen. Nogle havde dosmersedler med, og hvis vi kunne lokke den fra kunden, kunne vi tage mere med ad gangen, og dermed spare tid.

Når vi skulle tappe petroleum af, var resultatet tit, at det løb ned ad armene. Kunderne kom med alle mulige forskellige slags beholdere, som vi skulle tappe af i. Spegesild fra tønden i kælderen skulle pakkes ind i pergament- og avispapir. Ligeså med brun sæbe. Sæbespåner i løs vægt, det får man nyse anfald af.

Hos købmanden fik jeg delvis kost. Og lønnen afgang også deraf. Jeg fik det første år 75 kr. om måneden, plus altså delvis kosten. En gang vi fik noget grød, som der skulle kanel på, så tog sønnen Leif, tallerkenen op til munden og pustede det overskydende kanel ud over bordet og ud over vi andres mad. Denne Leif overtog senere butikken og udvidede den til selvbetjening. Men det var længe efter jeg havde forladt butikken. Købmanden havde sin svigermor boende, det var hende der lavede mad. Hun var en nysgerrig kone. Hun havde en vane med at kigge gennem dørsprækken ud i butikken, når hun ville se hvem der var ude og handle. Hun troede åbenbart hun kunne gøre det uden nogen vidste det. Jeg tror dog næsten alle var klar over det.

Svogerslev lokalhistoriske forening

Een gang om året kom der en bil fra København med koks. Købmanden havde samlet ordrer ind hos kunderne, og så kom leveringen samlet på én gang. Så skulle vi rundt og læsse af hos kunderne. Da var vi sorte som skorstensfejere, når vi kom hjem om aftenen.

Arbejdstiden var lang. Fra 7 om morgenen til kl. 18.00 mandag til torsdag, fredag til kl. 20.30, lørdag til hen på eftermiddagen. Lukketid var kl. 14.00, men så skulle der ryddes op, sorteres flasker osv. Så det kunne nemt blive kl. 17.00, før jeg kunne komme afsted. Jeg havde kun en spisepause midt på dagen. Det var arbejdstid noget over normalen, men det tænkte jeg ikke så meget på dengang.

Jeg gik på handelsskole i Roskilde, i vinterhalvåret. Det var delvis i arbejdstiden, fra kl. 16.00 – 20.00. Vi købmandslærlinge gik sammen med de der var i lære hos manufakturhandlere. Dem kaldte vi lidt ringeagtende for "kludekræmmerne". Der var dog lidt forskel i undervisningen på de to grupper.

Jeg gik sammen med folk med noget højere skoleeksamen end den jeg havde fået. Det tænkte jeg i starten var et handicap. Men jeg opdagede hurtigt, at jeg klarede mig lige så godt som dem.

Det var jo helt udelukket, at vi fra familien i Kornerup kunne komme til at gå i skole længere end til syvende klasse. Det var der ikke råd til, det var kun de rige, der havde råd til det. Mine ældre brødre har alle været en tur "ude at tjene bønder", dvs. været karl på en gård, en kort periode inden de kom i lære. Det undgik jeg, da jeg kom i lære direkte fra skolen.

I 1958, da jeg var 18 år, var der nogle folk i byen, som syntes vi manglede et fodboldhold. Så de stiftede Kornerup-Svogerslev Idrætsforening, forkortet til KSI.

Jeg mener nu ikke der var ret meget andet end fodbold på programmet. Som nystartet skulle vi starte fra bunden dvs. fra serie 5. Holdet var ret godt, og vi rykkede op allerede efter første sæson. Jeg var med fra starten, på billedet ses jeg som målmand.

KSI's fodboldhold 1958

Svogerslev lokalhistoriske forening

1959 - 1960

Jeg var i lære i fire år, 1954 – 1958 og så var jeg et år som kommis samme sted, inden jeg skulle ind og springe soldat. Jeg var soldat fra maj 1959 til sidst i august 1960. De første 4 måneder som rekrut i Slagelse. Det var 4. regiment, infanteriet, dvs. fodfolket. Kanonføde vil nogen sige, men det var selvfølgelig kun hvis vi kom i krig. Det var der ingen af os der havde i tankerne dengang. Efter de 4 måneder kom jeg på sergentskole på Kronborg. Kasernen lå dog uden for murene og voldgraven. Der var jeg i 6 måneder, hvorefter jeg kom tilbage til regimentet som menig, jeg blev erklæret uegnet som sergent, så derfor slap jeg med de normale 16 måneders indkaldelse. Sergenter skulle aftjene 2 år. De sidste 6 måneder var jeg i Roskilde. Det var dejligt tæt på hjemmet i Kornerup